Kúty 12 - História a súčasnosť obce Kúty (1950-1959) - 12. časť :)

Venované pamiatke Jozefa Poláka, rodáka, obyvateľa a bývalého predsedu Miestneho národného výboru obce Kúty.

HISTÓRIA OBCE

50-te roky - boli rovnako ako v celej republike, aj v Kútoch obdobím písania kádrových posudkov, ktorými určovali funkcionári hodnotu človeka. Veľakrát nesprávne a podľa osobných záujmov. Jeden príklad za všetky z roku 1953:

"*Horemenovaný Jozef Polák pochádza z rodiny robotníckej. Jeho otec a matka sa do budovanie socializmu nezapojili.*

Majetkové pomery: malý domek.

Horemenovaný sa nezapojil do budovania socializmu. Neprejavuje žiadny záujem a pomer k ľudovodemokratickému zriadeniu. V organizáciách nie je žiadnych. Povaha menovaného: roztržitý. Stav: slobodný. Má niekoho v zahraničí: brata. Celkove o menovanom: vo verejnosti rád posmechuje, neprejavuje o nič záujem."[1].

Roku 1951

- boli v Kútoch štyri športové oddiely: futbalový, stolnotenisový, ľahkoatletický a hokejový, ktorý bol v tom čase práve zaujatý stavbou klziska. Tvoriť sa začal pästiarsky a cyklistický oddiel. Všetci kútski športovci (aj futbalisti) sa stali súčasťou novozaloženej Telovýchovnej jednoty (TJ) Lokomotíva Kúty,

- sa začala stavba všešportového štadióna.

Roku 1952

- **10. septembra** - bola v obci založená Pionierska organizácia. Jej vedúcim bol banícky učeň Alfréd Šimek,

- vznikla TJ Iskra, ktorá sa neskôr zlúčila s Lokomotívou Kúty.

Ako „fungoval" miestny rozhlas

Približne do roku 1952 - správy pre Kúcanov nevyhlasoval rozhlas, ale bubeník Štefan Palkovič (Pininka). Takýmto spôsob bolo vyhlásené aj zasadnutie ustanovujúcej schôdze Matice slovenskej v roku 1950. Vybubnovanie v tom čase stálo 5 korún.

Roku 1953

- bol predsedom MNV Štefan Valúšek,

Výrobné družstvo Topľa

- osamostatnením sa od Harmónie Modra bolo založené družstvo Topľa. Družstvo založili remeselníci: kolári, tesári a kováči Ambróz Palkovič, Ladislav Palkovič (Sogor), František Orgoň, Antálek, Ondriska. Prvým predsedom sa stal Anton Kubovič a bol ním do roku 1954. Družstvo sídlilo v začiatkoch v budove rámovej píly,

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania

ktorej majiteľom bol práve jeden z jeho zakladateľov Ladislav Palkovič (Sogor). Podľa neho sa táto budova tiež nazývala “sogorovňa”. Súčasťou týchto priestorov boli len šopy a budova slúžiaca ako kancelária a súkromný byt. V tomto období malo družstvo asi 30 zamestnancov a zaoberalo sa spracovávaním dreva pre výrobu násad, čakanov a sedlickych vozov,

Budova „sogorovne“ v súčasnosti

- jeden z prvých obyvateľov obce, ktorý vlastnil televízny príjímač bol František Valla.

Kútske hasičky v roku 1953

Roku 1954

- predsedom MNV sa stal Ján Ralbovský,

- po reorganizácii sa kútske futbalové mužstvo stalo mužstvom I.B triedy,

- družstvo Topľa sa premenovalo na Ajdu, pričom názov bol odvodený od druhov spracovávaného dreva - agát, jaseň a dub,

- došlo k zlúčeniu Výrobného družstva v Jablonici s Všeodborovým družstvom Šaštín, ktoré sa v roku 1961 spojili s Všeodborovým družstvom. Tento celok sa spojil v roku 1963 k zlúčeniu s VD Tvárnica Kúty.

Roku 1955

- transformovaním bývalého JRD vznikli Štátne majetky (ŠM). Podobne ako bývalé JRD neboli ani ony schopné dobre hospodáriť,

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania

Svadba kúcanov v Kútoch v roku 1955

- sa celé Kúty obliekli do slávnostného rúcha a zišli sa pred pomníkom sovietskych hrdinov, ktorým vzdali vďaku a úctu zato, že pred desiatimi rokmi položili životy za ich slobodu.

Od roku 1955

- sa postupne rozširovali priestory aj výroba družstva Ajda. Začalo sa s výrobou škvárobetónových tvárnic, z čoho vyplývala aj zmena názvu na Tvárnica v.d. Kúty,

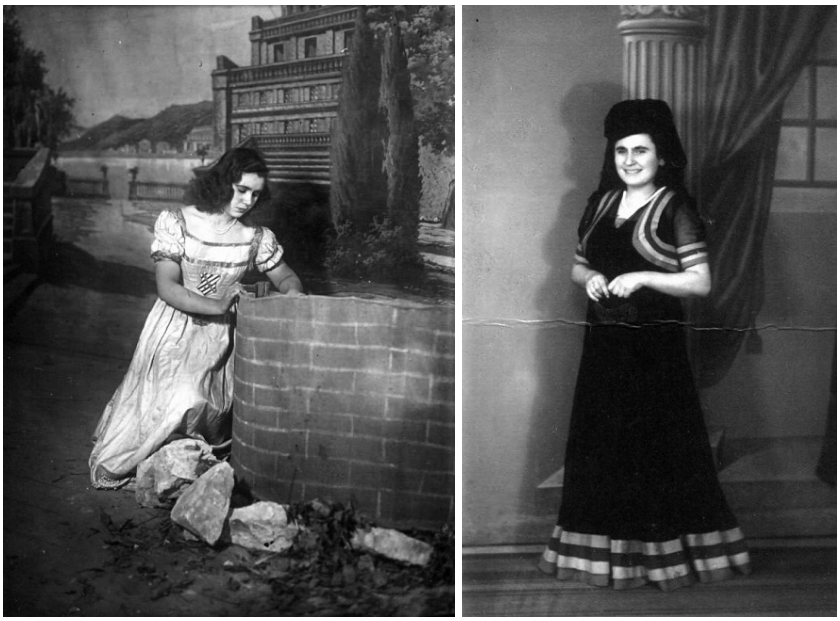
- až do roku 1956 bol predsedom Tvárnice Ján Šimek.

Roku 1956 - bolo večer počuť v Kútoch pesničku: "...A ked dojde soboténka, pújdem hore dzedzinú, s chuapcama si zaspívam, potom pújdem za miú...". Ak by vám napadlo, že sú v Kútoch hody, svadba alebo Kúcania idú k odvodu, nemali by ste pravdu. Spev sa až do neskorých večerných hodín ozýval z Osvetovej besedy.

Ako vyzerala Osvetová beseda

Jozef Polák ju opísal takto: "Vkročíte dnu, do prvej miestnosti, a už na prahu vás rozohrejú melódie starodávnych piesní a rozihrajú sa vám žilky od skočných tancov, ktoré práve nacvičuje dvadsať chlapcov a dievčat. Je to súbor Kúcan, ktorý vznikol iba prednedávnom. Jeho vystúpenia sa stretávajú s veľkým úspechom, najmä u starších ľudí, ktorí ako hovoria, hneď pookrejú na duši, omládnu. Medzi tých najneúnavnejších patrí A. Riška, E. Kubovič, R. Pavúček, S. Drbúšek, ktorí zapisujú staré zvyky, piesne i tance. Doteraz nacvičil súbor Priadky a Večer na dedine. Onedlho prekvapí s Kútskou svadbou. Ani divadelníci nezaháľajú. Precvičujú si drámu J. G. Tajovského Nový život, s ktorou sa zúčastnia na Krajskej prehliadke Ľudovo-umeleckej tvorby. S divadelnými hrami usporiadajú zájazdy do mnohých obcí na Záhorí i susednej Moravy. V Osvetovej besede sa schádza aj hudobný krúžok a estrádny súbor. Oživuje sa aj recitačný krúžok a cimbalový súbor",

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania

Kútske herečky

- začal v Kútoch upadať záujem o šport. Pravidelne trénovali iba traja futbaloví hráči. Ľahkoatletická dráha bola zväčša zarastená trávou, telocvičné náčinie a stolnotenisový stôl zapadali prachom. Športové oddiely s veľkým oduševnením držal pri živote deväťnásťročný cyklista a hokejista Janko Hladík,

- Jozef Polák odporúčal v denníku Smena všetkým návštevu kútskeho kina, ale pod podmienkou, že od neho nebudú požadovať vrátenie vstupného. Prečo? Tu je vysvetlenie:

Ako sa premietalo v roku 1956

"Pri premietaní filmu československej produkcie dlho uvažujem, ako i ostatní občania, či sa oplatí ísť do kina. Nie však preto, že by snáď film bol nejaký nehodnotný, ale preto, že je vadné zvukové zariadenie premietacieho stroja[2], takže zvuk je úplne tlmený a často možno zachytiť iba každé desiate slovo. V poslednom čase je badať ďalšiu poruchu, a to, nejasnosť obrazu a jeho regulácia. Zdá sa, že kinooperátor naň hľadí len málokedy. Zbadá sa až vtedy, keď ho na nedostatky upozorní hvizd, tlieskanie, lepšie povedané, rámus návštevníkov, z ktorých sú povätšinou deti pod 16 rokov, či je film mládeži prístupný alebo neprístupný. Niekedy sa ruch v kine vyrovná ruchu horkokrvných fanúšikov na našich futbalových ihriskách. Občania chodia do kina i počas premietania, nedajbože aby bolo zamknuté, to by sa pomohlo kopaním do dverí, takže sa ruch ešte zväčšuje. Cez jedno predstavenie je desať i viacej prestávok, ktoré sú buď z dôvodu, že došiel kotúč filmu, alebo je obraz hore nohami, no najčastejšie preto, že sa film trhá. Cez každú prestávku sa návštevníci húfne hrnú von pofajčiť si. Film ale o chvíľu beží ďalej a za jeho chodu sa zase húfne hrnú dnu. To samozrejme znervozňuje ostatných, zvlášť tých, ktorých film je chlebom kultúry, ktorí skutočne prišli, aby nerušene po práci videli obsah filmu, aby sa poučili a zabavili. No technika premietania a poruchovosť stroja im toto nedovoľuje a mnohých od návštevy kina odradzujú. Neporiadok je tiež s lístkami. Stoličky sú síce očíslované, ale lístky nie. To spôsobuje, že si každý sadne kde chce a často tí, ktorí majú prvé miesto, nemajú kde sedieť.".

V rokoch 1956-1958 - bol predsedom Tvárnice Kúty Ing. Štefan Hesek.

Roku 1957

- predsedom MNV sa stal Štefan Valúšek,

- znovu vzniklo JRD. Výmera jeho pôdy predstavovala 1 600 ha. Malo 372 členov, hlavne roľníkov. Jeho činnosť bola zameraná na rastlinnú výrobu a produkciu mäsa,

Ako vznikalo družstvo v roku 1957

Výber z listov, ktoré prišli na MNV v roku 1968 po vyhlásení oznamu o náhrade za poškodenie pri zakladaní družstva:

(list č. 1)

"*Vlastnil som 4 ha ornej pôdy a 5 ha lúk. Pri zakladaní JRD v roku 1957 mi boli vzané uvedené pozemky hoci boli obrábané pre JRD bez náhrady. Keďže som dostával dôchodok iba 210 Kčs, obrátil som sa na MNV, či by som si mohol*

ísť nakosiť sena na svoju lúku, aby som si mohol zvýšiť existenčný príjem. Vtedajší tajomník MNV mi povedal, že ma dá odviesť žandármi, akonáhle vkročím na svoju lúku a keď mám 210 Kčs málo, aby som skapal pod plotom."

(list č. 2)

"*Pri zakladaní JRD jedného dňa došli bývalý predseda a bývalý tajomníkm MNV. Že ak nepodpíšem, tak nám všetko zoberú. A veru aj zobrali 6 kusov hovädzieho dobytka a 3 ošípané, Potom ako všetko nakladali, kľakla som na kolená a prosila aby mi aspoň jednu kravu nechali. Nato ma tajomník odhodil s poznámkou nerobte starosti, lebo aj vás odvezieme. Bola som po chorobe, liečila som sa na krvinky v Skalici a potom som bola na liečení vo Veľkých Leváročh. Verte bolo nám ľúto aj s nebohým manželom, nakoľko všetka úroda zemiakov, cvikla a iná úroda na poli ostali a poťahu nebolo.*"

- prechádzal cez obec vtedajší ruský prezident Nikita Chruščov,

Vítanie Chruščova v Kútoch

- v obci sa uskutočnili voľby. Nedeľné ráno bolo nevšedné. Z "*tlampačov*"[3] miestneho rozhlasu hrali piesne, ľudia boli sviatočne oblečení, členovia speváckeho súboru Bavlnárskych závodov prišli v krojoch,

- obyvatelia Kútov a závod ČSAD v Senici boli každú chvíľu roztrpčení. Prečo? Jozef Polák o tom hovorí v Hlase ľudu takto:

Pozor ľudia, tu je jama!

"Autobus, ktorý premáva z Kútov na železničnú stanicu a späť, sa stále kazí v dôsledku veľmi zlej cesty. Keď neprší, nedá sa ísť na stanicu peši, nakoľko hrozí zničenie šiat, alebo prípadné vyvrtnutie či zlomenie nohy chodca. Takáto je 2 km dlhá cesta na stanicu v Kútoch. Taká je žiaľ už 30 rokov.",

- v Kútoch "zamrzlo" kultúrne dianie. Ako to vyzeralo v skutočnosti? Jozef Polák o tom hovorí v Smene takto:

Driemajúca kultúra

"V Kútoch mali vždy radi divadlo a estrády. Každý rok ich bolo niekoľko a vždy bol o ne veľký záujem. Ešte pred poldruha rokom pracovala Osvetová beseda tak, že ju poznali a uznávali v celom okolí. Teraz však akoby uľal. Všetko zaspalo a už vyše roka sa z tohto spánku nevie prebudiť. Pre kultúrnu činnosť sú v Kútoch všetky predpoklady i pochopenie zo strany obyvateľstva. Je tu pekné javisko, veľká sála s vyše 400 miestami, cimbal, aj iné hudobné nástroje. Je možné schádzať sa v miestnostiach Osvetovej besedy (OB), kde okrem rozličných hier je aj knižnica, rádio, ba aj televízor. No okná budovy sú tmavé, hoci každý v mestečku sa pamätá na časy, kedy denne svietili do neskorej noci. O sľubnom národopisnom súbore "Kúcan" ani nejdem hovoriť. Zostali po ňom len kroje, ktoré si nemá kto obliecť. Ej, keby takú možnosť mali iné obce! V miestnostiach OB pripomínajú zašlú slávu mnohé čestné uznania a diplomy za vynikajúcu voľakedajšiu činnosť. Aj oni ponúkajú človeku opýtať sa: Čo na to zodpovední precovníci v Kútoch?". Po tomto kritickom článku vylúčil jeho autora Jozefa Poláka správca Osvetovej besedy z jej členstva a odobral mu úlohu v hre, ktorú chcela kútska mládež nacvičiť,

- opis Kútov v časopise Hlas ľudu. Jeho autorom je Jozef Polák. "Po domoch so slamenou strechou ani chýru. Namiesto toho každú cestu lemujú desiatky novopostavených rodinných domkov a ďalšie sú rozostavané. Občania nie sú zamestnaní iba na železnici, ale aj v rozrastajúcom sa Bavlnárskom závode a v ľudových výrobných družstvách Tvárnica a Datex. Deti chodia do miestnej osemročenky, ďalší mladí študujú na rôznych odborných školách a očividne rastie aj vysokoškolská inteligencia. Nevidieť už po nedeliach ľudí v ošarpaných šatách, ale ulice zapĺňajú dobre odetí ľudia, sťa by na módnej prehliadke. Aj na šport sa pamätalo. Štadión bude zanedlho skutočnosťou. Tomu nasvedčujú hotové základy a materiál dovezený po uverejnení kritiky v novinách.".

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania

V rokoch 1958-1960 - bol predsedom Tvárnice Kúty Ján Dujsík.

Roku 1958

- sa výrobný program družstva Tvárnice rozšíril o produkty z technického technocemntu: terazzové kade, korytá, fontány. Budovali sa ďalšie výrobné a skladovacie priestory a družstvo sa ďalej rozširovalo,

- sa riaditeľom Bavlnárskych závodov stal Stanislav Ulma,

- aj napriek odchodu ôsmych hráčov na základnú vojenskú službu Lokomotíva Kúty bola futbalový oddiel, ktorý nemal na Záhorí súpera. Na druhom mieste I. B triedy skončilo len "vďaka" horšiemu skóre. V pohárovej súťaži ho až v polofinále zastavil prvoligový Spartak Trnava. Funkciu trénera vykonával Jozef Sprušanský, farby Lokomotívy Kúty hájili Vladimír Šimek, Vrábel, Anton Valachovič, Jozef Šimek, Stanislav Valachovič, Štefan Riška, Otto Ralbovský, Augustín Karafiát, František Palkovič, Augustín Macejka, Jan Palkovič. Vedúcim mužstva bol Ján Libuša, tajomníkom futbalového oddielu Ján Trubiroha,

- futbalové ihrisko ešte stále nemalo štadión a špatila ho rozostavaná tribúna.

Roku 1959

- predsedom MNV sa stal Rudolf Valúšek,

- 11. septembra - bol osadený základný kameň novej základnej deväťročnej školy (ZDŠ),

Rímsko-katolícka ľudová škola slúžila ako škola za 1. ČSR a počas Slovenského štátu

Budovanie novej ZDŠ

- futbalové mužstvo Kútov postúpilo do I.A triedy. Z 21 po sebe idúcich majstrovských zápasov neprehralo ani jeden. Porazilo také mužstvá ako ČH Bratislava, Dunajskú Stredu, Piešťany, Senec, Šaľu, Senicu, Malacky. V tej dobe Kúty reprezentovali hráči: Ľudovít Drška, Ferdinand Ralbovský, Štefan Sofka, František Palkovič, Ivan Bartal, Emil Ondriska, Anton Valachovič, Otto Ralbovský, Jozef Šimek (Paúr), Stanislav Valachovič (Zárušák), Anton Mráz, Augustín Vávra, Pavel Žilka, Štefan Hések, Vrábel, Augustín Karafiát, Vladimír Šimek (Juríček) a tiež Tóno Palkovič (Čecha), Ján Palkovič (Pytlík), Milan Palkovič (Macek), Milan Jurica a brankári: Gustáv Macejka a Augustín Valachovič. Trénerom mužstva bol bývalý hráč ŠK Bratislava Ján Podhradský (Kúty trénoval už v roku 1942).

Kútski futbalisti kedysi a dnes

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania

Gól v ohni

V oných slávnych rokoch 1959-1962, keď kútski futbalisti ukazovali skutočné kúzla na trávniku, netrhla sa reč o futbale po celý týždeň ani v pohostinstvách. Bolo samé "keby", "ja by som takto" a podobne. Po ktoromsi zápase, v hostinci "u Jože", improvizovali strýc Francek Šimek (Paúr zvaný tiež Chochola) trestný kop, za zranenie ich výborného hráča Jožku. Strýco si postavili na dlážku širák, rozbehli sa a kopli. Práve v tom okamihu, ako to bolo už v hostinci zaužívaným zvykom, prikladal do pece niekto uhlie. Klobúk strýca Francka vletel priamo do kachiel, len sa tak "zaškvračilo", veď bol mastný tak, že by sa z neho mohlo uvariť päť litrov zabíjačkového obaru ak by sa pridala "špetka marianky". Miestnosť len tak "zadunela" smiechom. Avšak predsa to bol výkon! Predstavte si, trafiť do priestoru 30 krát 15 centimetrov, pritom držiac si poldecák v ruke ho nerozliať, tomu sa už môže povedať "*Salluto majstro*".

Koncom 50-tych rokov - v knižnici pracovala pani Krajčovičová. Bola prvou knihovníčkou v obci.

Roku 1959 - bol predsedom MNV obce Rudolf Valúšek.

[1] V tom čase mal za sebou 23-ročný Jozef Polák účasť na budovaní Trate mládeže, znovuzaloženie Matice slovenskej, založenie Slovenského zväzu mládeže a niekoľko divadelných predstavení. Závisť a zloba niektorých ľudí nepozná hranice.

[2] Išlo o premietací prístroj z roku 1926.

[3] Reproduktor.

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania